

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Факультет дошкільної та спеціальної освіти

Кафедра медико - біологічних основ фізичної культури

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри

“ _____ ” _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 7 Педіатрія, вікова фізіологія з основами медичних знань __

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогічна

для здобувачів першого (бакалавського) рівня вищої освіти

Галузь знань 01 Освіта
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 012 Дошкільна освіта
(шифр і назва спеціальності)

Освітня програма Дошкільна освіта
(назва освітньої програми)

2023– 2024__ навчальний рік

Робоча програма «**Педіатрія, вікова фізіологія з основами медичних знань**» для здобувачів першого (бакалавського) рівня вищої освіти, спеціальності 012 Дошкільна освіта, освітньої програми Дошкільна освіта.

Розробник: Л. С. Соколенко доцент кафедри медико-біологічних основ фізичної культури, кандидат педагогічних наук, доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри медико-біологічних основ фізичної культури

Протокол № 1 ___ від “ ___ ” _____ серпня _____ 2023 року

Завідувач кафедри медико-біологічних основ фізичної культури

(_____)

(Соколенко Л.С.)

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії факультету дошкільної та спеціальної освіти

Протокол № 1 ___ від “30” серпня 2023 року

Голова науково-методичної комісії факультету дошкільної та спеціальної освіти (_____)

(Бутенко О.Г.)

Пролонговано:

На 20 ___ /20 ___ н.р. _____ (_____) « ___ » 20 ___ р., протокол № ___

Підпис (ПІБ)

На 20 ___ /20 ___ н.р. _____ (_____) « ___ » 20 ___ р., протокол № ___

Підпис (ПІБ)

На 20 ___ /20 ___ н.р. _____ (_____) « ___ » 20 ___ р., протокол № ___

Підпис (ПІБ)

На 20 ___ /20 ___ н.р. _____ (_____) « ___ » 20 ___ р., протокол № ___

Підпис (ПІБ)

© Л.С. Соколенко, 2023 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	українська
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС/годинах	4 / 120	4 / 120
Курс	1-й	1-й
Семестр	1-2 й	1-2 й
Кількість змістових модулів із розподілом:	3	3
Обсяг кредитів	4	4
Обсяг годин, у тому числі:	120	120
Аудиторні:	60	16
Лекційні	28	8
Семінарські/практичні	32	8
Лабораторні	-	-
Самостійна робота	40	84
Індивідуальні завдання	20	20
Форма семестрового контролю	2 семестр-екзамен	2 семестр-екзамен

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: ознайомити студентів з віковими фізіологічними особливостями організму в різні періоди онтогенезу, основними закономірностями фізичного розвитку та показниками стану здоров'я дітей та підлітків, віковими особливостями фізіології опорно-рухової, кровоносної, дихальної, травної, сечовидільної, ендокринної, нервової систем; розглянути питання охорони материнства й дитинства в Україні, проблеми здоров'я дітей, профілактики захворювань і першої допомоги при нещасних випадках.

Завдання: сформувати стійку мотивацію щодо дбайливого ставлення до власного здоров'я, сформувати комплекс здобутих оздоровчих умінь у реальному житті, сформувати базовий світогляд, на якому будуватиметься мотивація до здорового способу життя, оволодіти необхідними

систематизованими і практичними навичками в роботі по зміцненню здоров'я дітей.

3. Компетентності та програмні результати навчання за ОП.

Компетентності за ОП:

Загальні компетентності:

КЗ-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства. техніки і технологій',. використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

КС-12. Здатність до фізичного та психічного розвитку дітей раннього і дошкільного віку, корекції і зміцнення їхнього здоров'я засобами фізичних вправ і рухової активності.

КС-17. Здатність нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах праці, до швидкого реагування на зміни, гнучність, адаптивність та стресостійкість.

КС-21. Здатність до формування у дитини ціннісного ставлення до людей і до самої себе з урахуванням особливостей культури, релігії, статі; мови, необхідних для реалізації свого особистісного потенціалу як члена суспільства.

КС-23. Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами.

Програмні результатами навчання за ОП:

ПР-07. Планувати освітній процес в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності.

ПР-14. Мати навички збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей.

ПР-19. Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини.

ПР-22. Дотримуватись умов безпеки життєдіяльності дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-24. Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Вікова фізіологія

Тема 1. Вікові особливості нервової та гуморальної регуляції функцій організму. Вікові особливості функціонування аналізаторів.

Нервова система. Нейрон – структурно-функціональний елемент. Різновидності нейронів. Рефлекс і рефлекторна дуга. Види рефлекторних дуг. Будова і функції спинного мозку, довгастого мозку, середнього і проміжного мозку. Функції мозочка. Кора великих півкуль головного мозку як вищий відділ ЦНС. Вегетативна нервова система.

Вікові особливості гуморальної регуляції функцій організму. Характеристика залоз внутрішньої і зовнішньої секреції.

Загальна характеристика аналізаторів. Вікові особливості зорового, слухового, нюхового, смакового аналізаторів. Органи шкірного чуття.

Тема 2. Вікові особливості функціонування опорно-рухового апарату.

Морфофункціональні особливості опорно-рухового апарату людини.

Функції скелету і м'язів. Вікові особливості розвитку скелету людини.

Скелетні м'язи. М'язовий і зв'язковий апарат хребта.

Профілактика захворювань опорно-рухового апарату у дітей.

Тема 3. Вікові особливості функціонування системи крові та кровообігу.

Вікові особливості функціонування системи дихання.

Анатомо-фізіологічна характеристика серця і кровоносних судин.

Фізіологічні особливості серцевого м'яза. Вікові показники роботи серця.

Зовнішні прояви серцевих скорочень. Характеристика тонів серця.

Особливості системи кровообігу у дітей і підлітків. Поняття про дихання,

його значення в підтриманні життєдіяльності організму.

Морфофункціональні особливості функції дихальної системи. Вікові

нормативні величини функціональних показників системи дихання у осіб

різного віку і статі.

Тема 4. Вікові особливості функціонування системи травлення та виділення.

Секреторна і моторна функції травного тракту. Роль сфінктерів травної

системи. Травлення в ротовій порожнині, шлунку, тонких і товстих кишках.

Ферменти кишкового соку. Роль печінки в травленні. Вікові особливості

травлення білків, жирів і вуглеводів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Невідкладна само- і взаємодопомога при загрозових для життя станах.

Тема 5. Невідкладні стани. Перша медична допомога.

Перша медична допомога при травмах, пораненнях і кровотечах. Травми як ушкодження з порушенням анатомічної будови та функцій організму людини. Фактори, що спричиняють травми (механічні, фізичні, хімічні, біологічні). Ускладнення при травмах. Закриті та відкриті травми. Перебіг травматичної хвороби. Види травматизму. Дитячий травматизм як соціально-економічна проблема, його види в залежності від віку дитини. Роль вчителя у профілактиці дитячого травматизму. Травматичний шок як загрозове ускладнення травм, його причини. Закриті й відкриті ушкодження голови,

грудної клітки, живота і таза; відкриті переломи стегна, плеча, таза; опіки, електротравми тощо. Перша медична допомога при травматичному шоку.

Поняття про реанімацію. Термінальні стани (передагонія, агонія і клінічна смерть), їх причини, тривалість, основні ознаки. Методи проведення реанімації, їх загальна характеристика та анатоμο-фізіологічні основи. Проведення реанімації у дітей. Штучна вентиляція легень "рот до рота". Техніка закритого масажу серця дітям до 1 року, до 10 років та дорослим. Критерії ефективності проведення реанімації.

Тема 6. Основні ознаки ран.

Рани як механічне ушкодження шкіри і слизових оболонок. Види ран: операційні (стерильні) і випадкові (інфіковані). Поверхневі (подряпини, садна), глибокі непроникні (з ушкодженням шкіри, м'язів, кісток) і проникні (ті, що проникають у порожнину тіла - черепа, грудної клітки, суглоба тощо) без ушкодження і з ушкодженням внутрішніх органів. Види ран за характером ушкодження тканин. Основні ознаки ран. Перша медична допомога при пораненнях, послідовність її надання. Закриті ушкодження тканин і органів, спричинені впливом зовнішніх факторів (без порушення цілісності шкіри). Причини закритих ушкоджень. Види закритих ушкоджень: струси, здавлювання, удари, розтяги, розриви, вивихи. Ознаки. Перша медична допомога при закритих ушкодженнях, особливості її надання. Травматичний токсикоз як наслідок тривалого здавлювання тканин. Основні ознаки травматичного токсикозу. Перша медична допомога при травматичному токсикозі та послідовність її надання.

Переломи як наслідок часткового або повного порушення цілісності кістки. Види переломів: вроджені (вади внутрішньоутробного періоду розвитку плода), акушерські (внаслідок пологової травми), патологічні (туберкульоз, остеомієліт, злоякісні пухлини), травматичні (падіння, удар тощо). Відкриті (з порушенням цілісності шкіри) і закриті (без порушення цілісності шкіри) переломи. Переломи довгих трубчастих кісток. Абсолютні та загальні ознаки переломів. Небезпека переломів: травматичний шок, гостра крововтрата, ушкодження внутрішніх органів (легень, серця, нирок, печінки), інфікування тощо. Особливості переломів кісток у дітей: неповні, під окісні переломи у вигляді "зеленої лози". Підвищення температури у перші дні після травми, консервативний метод лікування. Перша медична допомога при переломах. Особливості надання першої медичної допомоги при відкритих переломах ВІЛ-інфікованим та хворим на СНІД.

Транспортна іммобілізація як метод попередження розвитку травматичного шоку, інфекції в рані, вторинних кровотеч, ушкодження кровоносних судин і нервів, перетворення закритого перелому у відкритий.

Імобілізація кісток при переломах під час транспортування. Засоби транспортної імобілізації: стандартні (медичні) шини, дротяні, драбинчасті (Крамера), сітчасті, картонні, пневматичні, дерев'яні та підручні засоби імобілізації. Показання до транспортної імобілізації.

Тема 7. Перша медична допомога при термінальних станах.

Причини виникнення дихальних розладів. Різновиди асфіксії при утопленні. Перша допомога потопаючому. Загальна характеристика термічних і хімічних опіків. Перша допомога при термічних і хімічних опіках. Перша допомога при відмороженні і замерзанні, враженні електрострумом, отруєнні хімічними речовинами, при ужаленні комахами, укусах тварин і змії.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3.

Педіатрія.

Тема 8. Вступ . Основні критерії оцінки досягнень суспільства – здоров'я дитини. Рациональне харчування дітей до року. Основні принципи харчування та особливості обміну речовин.

Предмет і задачі педіатрії. Значення курсу педіатрії для педагогічних працівників дошкільних закладів. Характеристика основних критеріїв: загальна смертність, народжуваність, дитяча смертність. Загальні закономірності росту і розвитку дитини. Становлення фізіологічних функцій в онтогенезі. Адаптаційні механізми. Захисні механізми організму, їх прояв на різних етапах онтогенезу. Процес запалення, його механізми. Нейрогуморальні механізми, що забезпечують захисні реакції організму. Опірність і реактивність. Особливості їх прояву у дітей залежно від функціонального стану організму, типу нервової системи, віку дитини. Критичні періоди розвитку дитини. Особливості захворювання дітей у різні вікові періоди. Здоров'я та його складові. Хвороба як порушення життєдіяльності організму людини внаслідок тривалої або сильної дії негативних факторів зовнішнього або внутрішнього середовища. Причини, перебіг, наслідки, прояви хвороб (симптоми, синдроми). Основні шляхи попередження захворювань. Проведення санітарно-просвітницьких, гігієнічних та протиепідемічних заходів у дошкільних, навчальних закладах.

Поняття про рациональне харчування і його особливості у дітей. Основні принципи харчування : принцип вищої нервової регуляції харчування, принцип вікової адекватності харчування, принцип оптимального харчування, принцип повноцінності якісного складу їжі, або принцип мульти компонентної (значення білків, жирів, вуглеводів, вітамінів, мікроелементів, водяного та сольового обміну), принцип збалансованого харчування або кореляції харчових продуктів, принцип поступовості,

принцип перед забезпеченості. Калорійність добового харчового раціону і норми харчових інгредієнтів. Значення жиру - та водорозчинних вітамінів. Вигодування дітей до року життя.

Тема 9. Хвороби незбалансованого харчування (гіпотрофія, ожиріння). Хвороби спотвореного обміну вітаміну D (рахіт, гіпервітаміноз D, спазмофілія).

Гіпотрофія – недостатнє живлення дитини, яке характеризується зупинкою або сповільненням збільшенням маси тіла. Фактори, які передумовлюють розвиток гіпотрофії (напружений обмін речовин у дитини грудного віку, недостатність регуляторних систем ЦНС, ендокринної системи), функції травного каналу, печінки, нирок. Фактори, які сприяють розвитку гіпотрофії: група аліментарних факторів, група сприяючих факторів, які пов'язані з набутими гострими чи хронічними захворюваннями (ГРВІ, кишкові інфекції, пневмонія, сепсис), група факторів пренатального походження, група факторів, зумовлених спадковою патологією і вродженою аномалією розвитку, група факторів, пов'язана з недостатнім доглядом, порушенням режиму, неправильним вихованням.

Ожиріння – це надлишкове живлення, яке характеризується генералізованим надмірним накопиченням жиру в підшкірній основі та інших тканинах, збільшенням маси тіла понад 20%, порушенням метаболізму. Причини, фактори, які сприяють виникненню, класифікація, ознаки, профілактика.

Рахіт - загальне захворювання організму дитини з глибокими порушеннями всіх видів обміну речовин (особливо мінерального), з втягненням у патологічний процес багатьох органів (серця, печінки, легень, нирок) і систем (кісткової, нервової, м'язової, ендокринної), порушенням гемопоезу. Причини, фактори, які сприяють виникненню, ознаки, профілактика та лікування.

Основні причини виникнення гіпервітамінозу D, ознаки, профілактика та лікування. Спазмофілія (дитяча тетанія) – це захворювання, в основі якого лежить порушення мінерального обміну (зниження концентрації іонізованого кальцію в крові). Основні ознаки, перша допомога та профілактика.

Тема 10. Інфекційні захворювання та їх профілактика. Захворювання з повітряно-крапельним механізмом передачі, їх профілактика.

Інфекційні захворювання, їх особливості, періоди перебігу інфекційних захворювань. Епідемічний процес. Класифікація інфекційних хвороб. Заходи боротьби з інфекційними хворобами. Імунітет, види, фактори, які впливають на імунітет

Загальна характеристика інфекції дихальних шляхів. Значення профілактичних щеплень. Дитячі інфекційні захворювання : дифтерія, кір, скарлатина, вітряна віспа, кашлюк, краснуха, епідемічний паротит. Поняття про шляхи передачі, ознаки, попередження ускладнень, профілактика(специфічна, неспецифічна).

Гострі респіраторні вірусні інфекції (ГРВІ, грип, парагрип, аденовірусна інфекції). Особливості, збудник, джерело інфекції, шляхи передачі, лікування, догляд, надання невідкладної допомоги. Профілактика, протиепідемічні заходи (ізоляція хворих, дезінфекція, підвищення імунітету людини).

Туберкульоз. Специфічна і неспецифічна профілактика туберкульозу.

Менінгококова інфекція. Класифікація. Особливості, збудник, джерело інфекції, шляхи передачі, ознаки, ускладнення. Принципи лікування, догляд, надання невідкладної допомоги, профілактика.

Тема 11. Розлади травлення та харчування у дітей грудного віку. Кишкові інфекції у дітей. Харчові токсикоінфекції та їх профілактика. Кров'яні інфекції та їх профілактика.

Розлади харчування та травлення у дітей грудного віку проявляються у вигляді двох форм: проста та токсична диспепсія. Причини, фактори, які сприяють виникненню диспепсії, основні ознаки, ускладнення, лікування, профілактика. Правила харчування дітей , особливості обміну речовин у дітей.

Гострі кишкові захворювання у дітей. Збудники, джерело, шляхи передачі інфекції, ознаки хвороби, надання долікарської допомоги, лікування, профілактика.

Дизентерія. Збудник, джерело інфекції, шляхи зараження. Ознаки. Лікування та профілактика.

Черевний тиф, паратифи. Збудник, джерело хвороби, шляхи зараження, ознаки, надання долікарської допомоги, профілактика.

Інфекційний гепатит А. Збудник, джерело, шляхи зараження, ознаки, надання долікарської допомоги, профілактика.

СНІД, епідемічні особливості, групи ризику, збудник, шляхи передачі, клінічні ознаки, профілактика. Правовий та психологічний захист хворих та ВІЛ – інфікованих. Медична допомога хворим, протиепідемічні заходи.

Вірусні гепатити В,С. збудники, джерело інфекції, шляхи передачі, основні ознаки, профілактика.

Тема 12. Психоневрологічні порушення і стресові стани у дітей. Профілактика порушень опорно-рухового апарату у дітей. Запобігання порушенням зору, слуху, мовлення у дітей.

Анатомія і фізіологія центральної та периферичної нервової системи, її вікові особливості. Захворювання нервової системи, їх профілактика. Невроз як психогенне захворювання. Причини дитячих неврозів - психічні потрясіння, спадковість, насильство у сім'ї, алкоголізм батьків, дидактогенні фактори тощо. Класифікація неврозів: неврастенія, невроз страху, невроз нав'язливих станів, істеричний невроз. Загальні ознаки для всіх форм неврозів: моторні порушення (зайва рухливість, тік, заїкання), розлади вегетативної регуляції. Запобігання неврозам: уникання стресових ситуацій, позитивна установка на подолання тих чи інших нервових відхилень (нормалізація сімейних стосунків, справедливе ставлення вчителя до всіх дітей у класі та інше). Постійне психоемоційне напруження як фактор виникнення неврозів у вчителів, їх профілактика.

Постава - звичне положення тіла під час сидіння, стояння чи при ході. Ознаки нормальної постави. Сколіози, лордоз, кіфози. Причини їх виникнення, перші ознаки, основні ознаки, профілактика, принципи лікування. Плоскостопість вроджена та набута, її перші ознаки. Профілактика плоскостопості.

Анатомія і фізіологія органів зору, слуху, мовлення у дітей, їх вікові особливості. Порушення зору: короткозорість, астигматизм, далекозорість, дальтонізм. Причини, ознаки, попередження цих порушень. Вплив перегляду телепередач, комп'ютерів на зір дитини. Фактори, які сприяють розвитку слуху дитини: спілкування з дорослими, попередження інфекційних хвороб, тощо. Причини порушень слуху. Сіркова пробка, чужорідне тіло у зовнішньому вушному проході. Запальні процеси відділів вуха, причини, ускладнення. Розрив барабанної перетинки як результат невмілих спроб видалити чужорідне тіло з вушного проходу, механічного або акустичного удару у вухо, травми черепа. Перша медична допомога при розриві барабанної перетинки.

Захворювання органів мовлення у дітей, їх причини і попередження. Професійні захворювання голосового апарату як наслідок його перевантаження і перенапруження. Навички вмілого користування голосом, постановки дихання, правильної артикуляції тощо як фактор попередження професійних захворювань голосового апарату (хронічні ларингіти, вузлики і контактні виразки голосових зв'язок, фонастенії) педагогічних працівників.

Тема 13. Захворювання органів дихання у дітей. Алергічні захворювання у дітей та їх профілактика. Захворювання крові та серця у дітей.

Анатомія і фізіологія дихальної системи, її вікові особливості. Основні симптоми захворювань органів дихальної системи. Гострі захворювання

органів дихання. Ознаки, основні ускладнення, перша медична допомога. Кровохаркання та легенева кровотеча як ускладнення захворювань органів дихання та системи кровообігу у дітей та дорослих. Причини, основні ознаки, перша медична допомога, догляд за хворими, профілактика. Дотримання гігієнічних вимог при наданні першої медичної допомоги хворим, що мають комбіновані захворювання на туберкульоз і ВІЛ/СНІД.

Бронхіальна астма як захворювання інфекційно-алергічної природи. Основні типи алергенів, які спричиняють хворобу. Основні ознаки нападу бронхіальної астми. Перша медична допомога. Ускладнення, поняття про сучасні методи лікування. Використання банок, гірчичників, міхура з льодом для локальних змін інтенсивності кровообігу. Показання для застосування при захворюваннях органів дихання та протипоказання.

Поняття про алергію. Види алергенів. Класифікація алергії. Алергічні реакції миттєвого типу (анафілактичний шок, кропивниця, набряк Квінке). Ознаки, невідкладна допомога. Алергічні реакції уповільненого типу (астматичний бронхіт, бронхіальна астма, ексудативно-катаральний діатез). Ознаки, невідкладна допомога.

Анемії. Класифікація анемій, причини виникнення, основні симптоми, лікування, профілактика. Ревматизм у дітей. Причини, ознаки та методи профілактики. Природжені вади серця. Причини, основні ознаки, попередження виникнення природжених вад серця у дітей.

Тема 14. Ендокринні захворювання у дітей. Хвороби сечової системи. Попередження шкіряних захворювань, педикульозу та гельмінтозів у дітей.

Ендемічний зоб. Причини, ознаки, ускладнення, профілактика.

Цукровий діабет. Причини, фактори, які сприяють виникненню цукрового діабету, основні ознаки, ускладнення (діабетична, гіпоглікемічна кома), невідкладна допомога, методи лікування та профілактика.

Захворювання сечовивідних шляхів (вульвовагініт, гострий цистит, їх причини, ознаки, перша медична допомога, можливі ускладнення, профілактика. Захворювання нирок (пієлонефрит, гломерулонефрит). Причини, шляхи зараження, основні ознаки, ускладнення, лікування та профілактика. Місцеві та загальні зігрівальні засоби, надання першої медичної допомоги (грілка, зігрівальні компреси, лікувальні ванни). Показання та протипоказання щодо їх застосування. Методи застосування.

Анатомічна будова шкіри, її функції. Причини шкіряних захворювань.

Ознаки запальних, грибкових захворювань шкіри. Лікування і профілактика. Короста, збудник, джерело інфекції, ознаки, лікування. профілактика. Педикульоз (вошивість). Шлях зараження, види педикульозу, основні ознаки,

попередження. Гельмінтози. Види, збудники, джерело, особливості розвитку, основні ознаки, лікування та профілактика.

2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усьог го	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Вікова фізіологія												
Тема 1. Вікові особливості нервової та гуморальної регуляції функцій організму. Вікові особливості функціонування аналізаторів.	9	2	2		2	3	7	1				6
Тема 2. Вікові особливості функціонування опорно-рухового апарату. Профілактика захворювань опорно-рухового апарату у дітей.	9	2	2		2	3	7	1				6
Тема 3. Вікові особливості функціонування системи крові та кровообігу. Вікові особливості функціонування системи дихання.	9	2	2		2	3	8	1	1			6
Тема 4. Вікові особливості функціонування системи травлення та виділення.	9	2	2		2	3	6					6
Разом за змістовим модулем 1	36	8	8		8	12	28	3	1			24
Змістовий модуль 2. Невідкладна само- і взаємодопомога при загрозливих для життя станах.												
Тема 5. Загальні положення про надання першої медичної допомоги.	10	2	2		2	4	10	1	1			8

Перша медична допомога при шоківому стані потерпілого, зупинці серця і дихання.												
Тема 6. Перша медична допомога при травмах, пораненнях і кровотечах.	10	2	2		2	4	8		1			7
Тема 7. Перша медична допомога при опіках, утопленні, враженні електрострумом, отруєнні хімічними речовинами, при ужаленні комахами, укусах тварин і змій.	10	2	2		2	4	8		1			7
Разом за змістовим модулем 2	30	6	6		6	12	26	1	3			22
Змістовий модуль 3. Педіатрія												
Тема 8. Вступ . Основні критерії оцінки досягнень суспільства – здоров'я дитини. Рациональне харчування дітей до року. Основні принципи харчування та особливості обміну речовин.	7	2	2		1	2	6.5	0.5				6
Тема 9. Хвороби незбалансованого харчування (гіпотрофія, ожиріння). Хвороби спотвореного обміну вітаміну D (рахіт, гіпервітаміноз D, спазмофілія).	7	2	2		1	2	6.5	0.5				6
Тема 10. Інфекційні захворювання та їх профілактика. Захворювання з повітряно-крапельним механізмом передачі, їх профілактика.	9	2	2		1	4	6.5	0.5				6

Тема 11. Розлади травлення та харчування у дітей грудного віку. Кишкові інфекції у дітей. Харчові токсикоінфекції та їх профілактика. Кров'яні інфекції та їх профілактика.	7	2	2		1	2	6.5	0.5				6
Тема 12. Психоневрологічні порушення і стресові стани у дітей. Профілактика порушень опорно-рухового апарату у дітей. Запобігання порушенням зору, слуху, мовлення у дітей.	7	2	2		1	2	6					6
Тема 13. Захворювання органів дихання у дітей. Алергічні захворювання у дітей та їх профілактика. Захворювання крові та серця у дітей.	9	2	4		1	2	6					6
Тема 14. Ендокринні захворювання у дітей. Хвороби сечової системи. Попередження шкіряних захворювань, педикульозу та гельмінтозів у дітей.	6	2	4			2	8		2			6
Разом за змістовим модулем 3	54	14	18		6	16	46	2	2			42
Усього годин	120	28	32		20	40	120	8	8		20	84
І Н Д З			-	-	20	-			-	-	-	
Усього годин	120	28	32		20	40	120	8	8		20	84

6. Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість
---	------------	-----------

з/п		ГОДИН
1	Вікові особливості нервової та гуморальної регуляції функцій організму. Вікові особливості функціонування аналізаторів.	2
2	Вікові особливості функціонування опорно-рухового апарату. Профілактика захворювань опорно-рухового апарату у дітей.	2
3	Вікові особливості функціонування системи крові та кровообігу. Вікові особливості функціонування системи дихання.	2
4	Вікові особливості функціонування системи травлення та виділення.	2
5	Вікові особливості функціонування системи травлення та виділення.	2
6	Перша медична допомога при травмах, пораненнях і кровотечах.	2
7	Перша медична допомога при опіках, утопленні, враженні електричним струмом, отруєнні хімічними речовинами, при ужаленні комахами, укусах тварин і змій.	2
8	Вступ . Основні критерії оцінки досягнень суспільства – здоров'я дитини. Раціональне харчування дітей до року. Основні принципи харчування та особливості обміну речовин	2
9	Хвороби незбалансованого харчування (гіпотрофія, ожиріння). Хвороби спотвореного обміну вітаміну D (рахіт, гіпервітаміноз D, спазмофілія).	2
10	Інфекційні захворювання та їх профілактика. Захворювання з повітряно-крапельним механізмом передачі, їх профілактика.	2
11	Розлади травлення та харчування у дітей грудного віку. Кишкові інфекції у дітей. Харчові токсикоінфекції та їх профілактика. Кров'яні інфекції та їх профілактика.	2
12	Психоневрологічні порушення і стресові стани у дітей. Профілактика порушень опорно-рухового апарату у дітей.	2
13	Захворювання органів дихання у дітей. Бронхіальна астма, причини, ознаки, невідкладна допомога, профілактика. Алергічні захворювання у дітей та їх профілактика.	2

14	Захворювання крові та серця у дітей. Профілактика захворювань серцево-судинної системи. Ревматизм у дітей. Вади серця.	2
15	Причини, основні ознаки захворювань органів зору та слуху. Запобігання порушенням зору, слуху, мовлення у дітей.	2
16	Ендокринні захворювання у дітей. Хвороби сечової системи. Попередження шкіряних захворювань, педикульозу та гельмінтозів у дітей.	2

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вікові особливості структури і функцій скелету людини.	2
2	Вплив умов навчання і виховання на стан здоров'я учнів. Шкідливі звички і хворобливі пристрасті.	4
3	Значення вікової фізіології для практики навчально-виховного процесу.	2
4	Вікові особливості структури і функцій м'язової системи людини.	4
5	Загальні положення про надання першої медичної допомоги. Перша медична допомога при шоківому стані потерпілого, зупинці серця і дихання.	4
6	Організація фізичного виховання у різних типах навчально-виховних закладів. Особливості фізичного виховання хлопчиків і дівчаток. Гігієнічні вимоги до місць занять фізичною культурою, спортивного обладнання і інвентарю.	4
7	Особиста гігієна. Мода і здоров'я. Культура одягу. Профілактика порушення зору у дітей і підлітків.	4
8	Роль повітряного середовища у збереженні здоров'я. Фізіологічне обґрунтування гігієнічних вимог до повітрообміну в учбових приміщеннях. Штучна вентиляція.	2
9	Гігієнічні вимоги до оформлення і використання наочних посібників та технічних засобів навчання.	2

10	Вікові особливості структури і функцій сенсорних систем людини.	2
11	Показники стану здоров'я дитячого населення. Вікова структура захворюваності дітей і підлітків. Групи здоров'я.	2
12	Гігієнічні вимоги до опалювання шкіл і опалювальних приладів.	2
13	Тривалість нічного сну дітей і підлітків. Зміни працездатності, вищої нервової діяльності і регуляції вегетативних функцій у дітей і підлітків при систематичному недосипанні.	2
14	Поняття про асептику і антисептику. Десмургія. Імобілізація. Транспортування потерпілих.	2
15	Основні принципи і способи надання першої медичної допомоги при гострих захворюваннях і травмах живота.	2

9. Індивідуальні завдання

Виконання індивідуальної творчої роботи з навчальної дисципліни «Педіатрія, вікова фізіологія, ОМЗ» – є однією із форм індивідуальної роботи, яка проводиться при вивченні навчальної дисципліни.

Мета такої роботи – зацікавити студентів можливістю проведення наукового дослідження, дати можливість самостійно спостерігати те чи інше явище, проводити експеримент, систематизувати результати, робити висновки, пов'язувати теорію і практику.

Крім того, виконання індивідуальної творчої роботи з навчальної дисципліни «Педіатрія, вікова фізіологія, ОМЗ» допоможе студенту при проходженні різних видів педагогічних практик та майбутньої роботи в школі, зокрема при проведенні уроків із розділу «Людина», організації факультативних занять, гурткової та інших форм позакласної роботи.

Тематика індивідуальної творчої роботи з навчальної дисципліни «Вікова фізіологія» має в цілому проблемний характер і включає такі теми:

1. Динаміка вікових змін та гігієна системи загального покриву тіла (шкіри).
2. Динаміка вікових змін та гігієна системи опори (скелету).
3. Динаміка вікових змін та гігієна системи руху (м'язів).
4. Динаміка вікових змін та гігієна системи дихання.
5. Динаміка вікових змін та гігієна системи травлення.
6. Динаміка вікових змін та гігієна обмінних процесів.
7. Динаміка вікових змін та гігієна системи виділення.
8. Динаміка вікових змін та гігієна системи розмноження.
9. Динаміка вікових змін та гігієна серцево-судинної системи.

10. Динаміка вікових змін та гігієна сенсорних систем.
11. Динаміка вікових змін та гігієна ендокринної системи.
12. Динаміка вікових змін та гігієна нервової системи.
13. Динаміка вікових змін та гігієна вищої нервової діяльності дітей і підлітків.
14. Здоров'я людини як найвища соціальна цінність.
15. Спадковість, середовище і здоров'я людини.
16. Гігієнічні основи статевого виховання.
17. Профілактика венеричних захворювань у дітей.
18. Небезпеки здоров'ю пов'язані з палінням, вживанням алкоголю і наркотиків.
19. Гігієнічні основи організації раціонального харчування.
20. Біоритми і режим дня дітей та підлітків.
21. Чинники ризику/ стрес і здоров'я людини.
22. Фізичні вправи – ефективний засіб оптимізації функцій хребетного стовпа дітей та підлітків.
23. Рухова активність і здоров'я.
24. Загартування як засіб зміцнення здоров'я школярів.
25. Гігієнічні основи організації навчальної роботи в школі.
26. Домашнє насильство як прояв гендерної дискримінації.

При виконанні індивідуальної творчої роботи з навчальної дисципліни «Педіатрія, вікова фізіологія, ОМЗ» слід дотримуватись такого плану:

1. Загальна характеристика та значення системи.
2. Ембріональний розвиток системи.
3. Анатомо-фізіологічні особливості системи.
4. Вікові особливості структури і функцій системи.
5. Геронтологічні зміни структури і функцій системи.
6. Основи гігієни системи.
7. Місце теми в шкільному курсі та розробка системи завдань (спостережень, дослідів тощо) для її поглибленого вивчення.

10. Методи навчання

Програма побудована за вимогами кредитно-трансферної системи організації навчального процесу у вищих закладах освіти. У процесі викладання навчальної дисципліни застосовуються інноваційні педагогічні (проектна, інтерактивна, індивідуалізації та диференціації, проблемна) та інформаційно-комунікаційні (мультимедійна, комп'ютерна, інтернет - технології, дистанційні курси) технології.

Разом з тим використовуються традиційні методи:

1. Лекції, бесіди
2. Практичні роботи, самоспостереження, дослідди
3. Розв'язування задач.
4. Завдання репродуктивного, творчого і аналітичного характеру.
5. Робота в мережі Internet.

6. Робота в системі Moodle.

11. Методи контролю

1. Усне, письмове опитування.
2. Поточне тестування.
3. Підсумкове тестування.
4. Оцінювання індивідуального навчально-дослідного завдання.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для екзамену (денна форма)

Поточне тестування та самостійна робота																	КОВИЙ тест (екзамене)	ІНДЗ	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3									20	16	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17			
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	20	16	100

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Приклад для екзамену (заочна форма)

Поточне тестування та самостійна робота				КОВИЙ тест (екзамене)	ІНДЗ	Сума		
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3		20	16	100
T1		T2		T3		T4		
16		16		16		16		20

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100 А	відмінно	
82-89 В	добре	
75-81 С		
69-74 D		
60-68 E	задовільно	

зараховано

35-59 FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
34-1 F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

Опорні конспекти лекцій, інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни, нормативні документи, ілюстративні матеріали, відеоматеріали, мультимедійний супровід матеріалів лекцій, ресурси Інтернет. Ефективно використовується система дистанційного навчання Moodle, яка є засобом отримання студентами необхідної інформації, активізації, комунікації (зокрема, у ситуації викладач-студент), перевірки знань, умінь та навичок.

14. Рекомендована література

Базова

1. Коцур Н.І. Основи педіатрії і дитячої гігієни: Навчальний посібник. – Переяслав-Хмельницький – Чернівці: Книги – XXI, 2008. – 632с с.
2. Сміян І.С. Лекції з педіатрії. – Тернопіль: Підручники посібники, 2006.– 768 с.
3. Коляденко Г.І. Анатомія людини. - К.: Либідь, 2001.
4. Плахтій П.Д. Основи медичних знань: підручник / П.Д. Плахтій, С.П. Польова, Л.С. Соколенко, Н.В. Гунтарева; за ред.. С.П. Польової. - Кам'янець - Подільський: ПП «Медобори -2006», 2015.-328с.
5. Плахтій П.Д., Мисів М.П., Циганівська О.І. Вікова фізіологія. Теорія ,практикум, тести: Навчальний посібник. - Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О.А.,2008.-332с.
6. Плахтій П. Д. Долікарська допомога та основи захисту населення в надзвичайних ситуаціях: підручник / П. Д. Плахтій, Н.В. Гунтарева, А.В. Макаренко, Л. С. Соколенко - Кам'янець - Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2018. – 340 с.

Допоміжна

1. Вікова фізіологія. Тести, завдання для самопідготовки і модульної контрольної роботи.:Навчально-методичний посібник/ Л.С. Соколенко, В.А. Колодій, О.І. Циганівська, Т.М. Мосендз; за ред. П.Д. Плахтія.- Кам'янець - Подільський: ПП «Медобори -2006», 2015.-328с.
2. І.Я Коцан, С.Є. Швайко, О.Р. Дмитроца. Вікова фізіологія [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – Луцьк : Вежа-Друк, 2013. – 376с.
3. Плахтій П.Д., Підгорний В.К., Соколенко Л.С. Основи шкільної гігієни та валеології. Теорія, практикум, тести: Навчальний посібник / Кам'янець Подільський: ПП Буйницький О.А.,2009.-332с.
4. Плахтій П.Д., Зубаль М.В., Мисів В.М., Біологічні основи фізичного

виховання студентів. Навчальний посібник. - Кам'янець - Подільський: ПП Буйницький О.А., 2008.-232с.

15. Інформаційні ресурси

1. www.education.gov.ua – веб-сторінках Міністерства освіти і науки України.
2. <http://www.nduv.gov.ua> – Web - сайт бібліотеки ім. В.І. Вернадського.
3. <http://lib.meta.ua>. – електронна бібліотека газети «Валеология».
4. <http://www.biph.kiev.ua/journals.html> Фізіологічний журнал
5. www.tnpu.edu.ua – веб-сторінка Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Примітки:

1. Робоча програма навчальної дисципліни є нормативним документом вищого навчального закладу і містить виклад конкретного змісту навчальної дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення та їх обсяг, визначає форми та засоби поточного і підсумкового контролів.

2. Розробляється викладачем. Робоча програма навчальної дисципліни розглядається на засіданні кафедри (циклової комісії) і затверджується завідувачем кафедри (головою циклової комісії).

3. Вищими навчальними закладами можуть вноситися зміни до форми та змістового наповнення «Робочої програми навчальної дисципліни» залежно від специфіки та профілю вищого навчального закладу.